

5. Машталер А.С. Розвиток дрібної моторики у дітей із загальним недорозвиненням мовлення / А.С.Машталер // Таврійський вісник освіти. – 2015. – № 4. – С.242 –247.
6. Сухомлинський В.О. Квітка сонця / В.О.Сухомлинський. – Х. : Школа, 2015. – 240с.

УДК 373.3.091.331:502/504

Карпенко О.Ф.,
*магістрантка 1 року навчання,
факультет дошкільної,
початкової освіти і мистецтв;*
Коваль В.О.,
*кандидат біологічних наук,
доцент кафедри дошкільної та
початкової освіти,
Національний університет
«Чернігівський колегіум»
імені Т.Г. Шевченка
(м. Чернігів, Україна)*

ОСОБЛИВОСТІ ОРГАНІЗАЦІЇ ПРОЄКТНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ЕКОЛОГІЧНОГО СПРЯМУВАННЯ У ПОЧАТКОВІЙ ШКОЛІ

Формування ключових компетентностей, необхідних кожній сучасній людині для успішної життєдіяльності. Відповідно освітній процес потрібно будувати на технологіях, що органічно поєднують у собі методи формування суспільної свідомості (інформування, пояснення, коментування, переконання, узагальнення) і методи залучення до соціально-культурної діяльності, шляхом якої знання перетворюються в переконання, норми та принципи поведінки. Саме такою є проєктна технологія навчання, основу якої становить метод проєктів [5, с. 6]. Цей метод вважають одним із найперспективніших методів навчання.

За своєю суттю робота над проєктом має інноваційний характер: вимагає від учня застосування нових знань; формує вміння діяти і приймати рішення

самостійно відповідно чи складні команди, шукати і застосовувати нову інформацію з різноманітних джерел, використовуючи інформаційно-комп'ютерні технології, розвиває критичне мислення, сприяє саморозвитку особистості [5, с. 6].

Навчальні проекти з погляду вчителя – це дидактичний засіб розвитку, навчання і виховання, що дозволяє виробляти і розвивати специфічні вміння і навички проектування учнів. Проект дає можливість учням розглядати проблемний простір, виокремлювати підпроблеми, формулювати головну проблему, ставити завдання, що випливають із цієї проблеми. Проект навчає формулювати мету та планування змістовної діяльності, самоаналізу й рефлексії, представлення результатів своєї діяльності у вигляді презентації, пошуку й добору актуальною та необхідною інформації й засвоєння необхідного знання, практичного застосування шкільних знань, освоєння й використання підходящої технології виготовлення продукту проектування [4, с. 42-43].

Виконуючи заплановані проектом завдання, вихованці взаємодіють між собою, з учителем та активно контактують з природним оточенням. Така форма пізнання об'єктів та явищ природи, їх взаємозв'язків та взаємозалежностей, плідна та цікава співпраця сприяє адаптації дітей до життя у соціумі, дозволяє набути певного обсягу корисних здоров'язберезувальних та здоров'язміцнюючих знань, умінь і навичок, активізує процес формування їхньої націленої на здоров'язбереження життєвої компетентності [3, с. 86].

Проектна діяльність є інструментом, що здатен реалізувати процес інтеграції в освіті не лише в окремому курсі, а протягом всього навчання в школі. Саме навчальні проекти, як самостійну діяльність учнів, передбачено до виконання починаючи з початкової школи. Екологія, з її розгалуженням сфер інтересів, має дотичні до всіх сучасних наук. Екологічна освіта та виховання покликані розвивати внутрішнє відчуття відповідальності і обов'язку відносно до всього живого, тому що збереження довкілля і

здоров'я людини є однією з найважливіших категорій в системі цінностей суспільства. Шляхи реалізації екологічної складової шкільної освіти шляхом проведення навчальних проєктів потребують від учасників навчально-виховного процесу кардинального переосмислення мети і змісту освіти: від загальної передачі знань і вмінь предметного змісту до конкретних прикладів, їх осмислення та пояснення і, таким чином, формування розвиненої особистості з життєвими компетентностями. Це потребує розробки нових дидактичних посібників, розширення в структурі навчальних програм міжпредметного компонента, зокрема зв'язку з екологією [1, с. 11].

Проектної діяльності молодших школярів має певні особливості організації оскільки у молодших школярів домінує наочно-образне мислення, інтерес до навколишнього світу підштовхує дітей до вибору теми, яка має конкретний зміст і виразне практичне втілення. У програмах теми проєктів тісно переплетені зі змістом основного навчального матеріалу, що забезпечує усвідомлення соціальної значущості проблеми, яку необхідно розв'язати, мотивує учнів до самостійної роботи [2, с. 47].

Тривалість виконання навчального проєкту або дослідження в 1-2-му класах доцільно обмежити 1-2-ма тижнями в режимі урочно-позаурочних занять одним або спареними уроками. Важливо щоб проєкти не були довгостроковими, оскільки дітям складно тривалий час утримувати інтерес до одного і того ж питання. У 3-4-му класах тривалість проєкту можна збільшити від 1-го до 2-3-х місяців.

Учитель має пам'ятати, що молодші школярі ще не вміють працювати самостійно впродовж тривалого часу. Тому вони потребують з боку дорослих систематичної допомоги, аналізу й націлювання на наступний етап роботи. Для підтримки мотивації й керівництва роботою над проєктом його слід поділити на чотири-п'ять, або шість етапів, залежно від поставлених завдань, змісту і тривалості роботи (зазначимо, що у старших класах таких етапів може бути три).

У початкових класах учні ще не вміють працювати з науково-пізнавальною літературою – виділяти головне, систематизувати робити узагальнення. Їм складно планувати свою діяльність. Вони тільки починають вчитися бути дослідниками, тому педагог має бути тактовним відчувати прагнення і старання дітей, підтримати їхню ініціативу та спрямовувати їх на самостійний пошук.

Великої уваги вимагає також процес осмислення, цілеспрямованого набуття та засвоєння знань, необхідних для реалізації проекту, постановки навчальної мети та оволодіння прийомами проектування. Тому у процесі роботи корисними будуть такі запитання: «Чи все ви знаєте, щоб виконати завдання проекту?», «Яку інформацію вам треба отримати?», «До яких джерел інформації слід звернутися (Інтернет, довідники, художня література, підручники)?», «Які вміння знадобляться для виконання цього проекту?» «Чи володієте ви цими вміннями в достатній мірі?» Яким чином ви зможете опанувати ці вміння?» «Де ще знадобляться вам такі вміння?» тощо [2, с. 47].

Поради вчителю, який працює над методом проектів.

1. Ви маєте бути впевнені, що тема проекту цікава для всіх учнів у класі.
2. Переконайтеся, що тема достатньо гнучка і що її можна розглядати з різних точок зору, з тих позицій, які відображають особистий досвід учня та психологічні властивості його особистості.
3. Зверніть увагу на те, чи передбачає розв'язання проблеми різні види діяльності. Спробуйте включити різні елементи: написання статті, виготовлення предметів, малюнки, інтерв'ю, п'єсу тощо.
4. Не намагайтеся зайняти весь час учнів виконанням проекту. Постарайтеся, щоб вони не забули й про інші предмети та обов'язки.
5. Завжди будьте поряд з учнями, щоб простягнути руку допомоги, надихаєте їх.
6. Визначте обсяг роботи, наприклад, якщо це письмовий проект, то відразу обговоріть кількість сторінок [4, с. 43].

Метод проєктів ставить учителя в особливу позицію – співпраці з учнями. Тому педагогові необхідно:

- уміння побачити відібрати найцікавіші та практично значущі теми проєктів;
- володіння всім арсеналом дослідницьких, пошукових методів, уміння організувати послідовно самостійну роботу учнів;
- уміння переорієнтувати свою навчальну-виховну роботу учнів зі свого предмета на пріоритет різноманітних видів самостійної діяльності, на пріоритет індивідуальних, парних, групових видів діяльності дослідницького, пошукового, творчого плану [4, с. 43].

Таким чином, навчальні проєкти забезпечують у процесі навчання формування екологічної спрямованості, ключових компетентностей; безперервність процесу самопізнання й самовдосконалення; індивідуальні напрями освіти і програму подальшої життєдіяльності учня; опанування способами діяльності у власних можливостях та інтересах; формування культури мислення та поведінки в тому числі і екологічної.

Використана література

1. Вороненко Т. І. Проектна діяльність учнів екологічного спрямування – шлях інтеграції освіти / Т.І. Вороненко. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: URL: http://lib.iitta.gov.ua/712191/1/1_Voronenko.pdf
2. Гільберг Т.Г. Проектна діяльність учнів на уроках природознавства / Т.Г. Гільберг. // Учитель початкової школи, 2013. – № 5. – С.46-48.
3. Мелаш В. Д., Молодиченко В. В., Гнатів О. В., Вахняк Н. В., Саєнко Ю. О., Варениченко А. Б. Підготовка майбутніх педагогів до реалізації екологічної освіти для сталого розвитку / В.Д. Мелаш, В.В. Молодиченко, О.В. Гнатів, Н.В. Вахняк, Ю.О. Саєнко, А.Б. Варениченко. – Мелітополь: Вид-во МДПУ імені Б.Хмельницького, 2017. – 205 с.
4. Талгіна О. В. Метод проєктів на уроках біології / О.В.Талигіна. – Харків: Ранок, 2011. – 160 с.